

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรมเป็นวิชาที่มีหลักการ เป็นเรื่อง ของความงามในการใช้ภาษา จึงเป็นวิชาที่นักเรียนจะต้องศึกษาและฝึกฝนให้มีประสบการณ์มากพอสมควรจึงจะมีความรู้ ความชำนาญในการใช้สำนวนภาษาที่ไพเราะและเหมาะสม อันจะทำให้ เรียงความมีความประณีตละเอียดอ่อนน่าอ่าน

ความหมายของคำว่า “เรียงความแก้กระทู้ธรรม“

คำว่า “เรียงความแก้กระทู้ธรรม“ ตัดบทเป็น เรียงความ/ แก้/ กระทู้ธรรม

“เรียงความ“ หมายถึง การกล่าวพรรณานำเนื้อความหรืออธิบายเนื้อความแล้วนำเอาเนื้อความมาต่อเชื่อมกัน โดยลำดับหน้า หลังให้ผู้อ่านได้อ่านรู้เรื่อง

“แก้“ หมายถึง การตอบหรือการเฉลยให้ตรงจุดของคำถามนั้น หรือการเปิดเผยสิ่งที่ปกปิดออกมาให้เห็น

“กระทู้ธรรม“ หมายถึง ปัญหาหรือคำถามที่เกี่ยวกับธรรมะ

ทำไมจึงต้องเรียนวิชากระทู้ธรรม

การเรียนวิชานี้จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเรียนวิชานี้เป็นการแสดงออกซึ่งทัศนคติของแต่ละบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพโดยทางการเขียน อันเป็นการแสดงออกแทนคำพูด ถือเป็นการสร้างบุคลากรใหม่ในด้านการเป็นนักพูด นักเขียน ในวงการพระพุทธ-ศาสนาในอนาคตต่อไป

ประโยชน์ของวิชากระทู้ธรรม

๑. เป็นการแสดงออกซึ่งทัศนคติของตนเอง
๒. เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้เกี่ยวกับธรรมะ
๓. เป็นการแสดงออกซึ่งวาทะและสำนวนของผู้ที่ได้รับการศึกษา
๔. เป็นการถ่ายทอดวิชาการไปสู่อีกคนหนึ่งให้รู้และเข้าใจความ
๕. เป็นการพัฒนาด้านความรู้และปัญญาของตนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
๖. เป็นการสร้างบุคลากรในด้านศาสนาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกลายมาเป็นผู้เผยแผ่ศาสนาต่อไป

ประเภทของกระทู้ธรรม

กระทู้ธรรมของธรรมศึกษาชั้นตรี - โท - เอก นั้นแบ่งออก เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. พุทธภาษิต เป็นคำรัสของพระพุทธเจ้าโดยตรง
๒. สาวกภาษิต เป็นคำพูดของพระสาวก มี ๒ ประเภท คือ เถรคาถา(พระภิกษุ) และเถรีคาถา(พระภิกษุณี)
๓. เทวตภาษิต เป็นคำพูดของเทวดา

๔. อธิสัภาษิต เป็นคำพูดของพวกเขา

ภาษิตทั้ง ๔ ประเภทนี้ รวมเรียกเป็นคำกลางๆว่า “ธรรมภาษิต” คือเป็น คำพูดที่ประกอบด้วยธรรมะ
นั่นเอง

กระทู้ธรรม ๒ ประเภท

๑. กระทู้ธรรมที่เป็นบุคคลาธิษฐาน หมายถึง กระทู้ธรรมที่อ้างบุคคลเป็นที่ตั้งหรือยกเอาเรื่องราวที่
เกี่ยวกับบุคคลขึ้นมากล่าวเพื่อให้เข้าใจในธรรมะนั้นเช่น กัมมุนา วัตตะตี โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม เป็น
ต้น

๒. กระทู้ธรรมที่เป็นธรรมาธิษฐาน หมายถึง กระทู้ธรรมที่อ้างธรรมะโดยตรง เป็นที่ตั้งไม่อ้างบุคคล คือ
ยกเอาธรรมล้วนๆ ขึ้น กล่าว เช่น ปะมาโท มัจจุโน ปะทัง ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย หรือทุกโข
ปาปัสสะ อุจจะโย การสั่งสมบาป เป็นเหตุ นำความทุกข์มาให้

กระทู้ธรรม ๓ ประเภท

๑. กระทู้ธรรมที่แสดงเฉพาะเหตุ หมายถึง กระทู้ธรรมที่ยกเหตุขึ้นให้ปรากฏ เช่น อัดตานัง ทะมะยันตี
บัณชิตา บัณชิตทั้งหลายย่อมฝึกตน

๒. กระทู้ธรรมที่แสดงเฉพาะผล หมายถึง กระทู้ธรรมที่ยกผลขึ้นให้ปรากฏ เช่น อะนิจจา วะตะ สังขารา
สังขารทั้งหลายย่อมไม่เที่ยง

๓. กระทู้ธรรมที่แสดงทั้งเหตุและผล หมายถึง กระทู้ธรรม ที่ยกเอาทั้งเหตุและผลขึ้นให้ปรากฏ เช่น สีลัง
ยาวะ ชะรา สาธุ ศीलย่อมอำนวยประโยชน์ให้สำเร็จทราบเท่าชรา

โครงสร้างของกระทู้ธรรม

๑. กระทู้ตั้ง คือ กระทู้ธรรมที่เป็นปัญหาที่ยกขึ้นมาก่อนสำหรับให้แต่งแก้ เช่น สัพพะทานัง ธัมมะทานัง
ชินาติ การให้ธรรมะย่อมชนะการให้ทั้งปวง

๒. คำนำ คือ คำขึ้นต้นหรือคำชี้แจงก่อนจะแต่งต่อไป กล่าวคือเมื่อยกคาถาทตั้งไว้แล้ว เวลาจะแต่ง
ต้องขึ้นอารัมภบทก่อนว่า บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็น
แนวทางแห่งการศึกษาและประพฤติปฏิบัติของสาธุชน ผู้ใคร่ในธรรมสืบต่อไป

๓. เนื้อเรื่อง ต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญ ลำดับเนื้อหาสาระให้ต่อเนื่องกันเป็นเหตุเป็นผล เมื่ออธิบายเนื้อ
เรื่องมาพอสมควรก็นำเอาข้อธรรม (กระทู้ธรรม) มาอ้างรับรองไว้เป็นหลักฐาน

๔. กระทู้รับ หมายถึง การยกเอาธรรมภาษิตขึ้นมารับรองให้สมเหตุสมผลกับกระทู้ตั้ง เพราะการแต่ง
เรียงความนั้นต้องมีกระทู้รับอ้างให้สมจริงกับเนื้อความที่ได้แต่งไป มิใช่เขียนไปแบบลอยๆ

๕. บทสรุป หมายถึง รวบรวมใจความสำคัญของเรื่องที่ได้อธิบายมาแต่ต้น กล่าวสรุปลงสั้นๆ หรือย่อๆ

ให้ได้ความหมายที่ครอบคลุม คลุมถึงเนื้อหาที่กล่าวมาทั้งหมด

แนวทางการบรรยายของเรียงความกระทำโดยปกติมี ๔ โวหาร

๑. พรรณนาโวหาร โวหารบรรยายให้เกิดความเพลิดเพลิน
๒. บรรยายโวหาร อธิบายแจ่มแจ้งกระทำธรรมซึ่งเหตุผลให้เกิดวิริยะอุตสาหะในการนำไปปฏิบัติ
๓. เทศนาโวหาร ซึ่งแจ่มแสดงแนะนำให้เห็นผลดีผลเสีย และสอนให้ละการทำความชั่วทำแต่ความดี
๔. สาธกโวหาร การยกเรื่องราวต่างๆ มาเป็นข้อเปรียบเทียบอุปมาอุปมัยโดยมีหลักว่า
 - ก. ไม่ยกเรื่องของคนอื่นที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
 - ข. ไม่ยกเรื่องของตนเองมาเป็นข้อเปรียบเทียบ

หลักการแต่งกระทำ ๓ ประการ

๑. การตีความหมายกระทำตั้ง ว่าหมายถึงอะไร กว้างแคบแค่ไหน ในกระทำนั้นมีความหมายที่ต้องอธิบายก็อย่าง เช่น อัดดา หะเว ชิตัง เสยโย ชนะตนันแนล ประเสริฐ ในกระทำนี้ต้องมีความหมายดังนี้

ก. คำว่า “ตน” คืออะไร ตนในที่นี้ได้แก่อัตภาพร่างกายที่สมมติกันว่าเป็นคนได้แก่ กายกับจิต

ข. คำว่า “ชนะตน” ได้แก่อะไร คือชนะใจตนเองไม่ให้ใจตกอยู่กับอำนาจกิเลสหรืออารมณ์ฝ่ายต่ำ ที่มาชักนำหรือครอบ คลุมจิตใจของตนเองให้ได้นั่นเอง ถ้าใครชนะจิตใจของตนเองได้ก็ชื่อว่าชนะตน

ค. คำว่า “ประเสริฐ” แปลว่า ดีกว่า เลิศกว่า เมื่อคน เราเอาชนะจิตใจของตนเองได้ ชื่อว่าได้รับความชนะที่ประเสริฐกว่า การชนะสงคราม หรือศัตรูภายนอก

๒. การขยายความให้ชัดเจน หมายถึง การขยายความให้ชัดเจนและแจ่มแจ้งออกไป เช่น ความชนะใจตนเองคืออะไรก็ขยายให้แจ่มแจ้งออกไปว่า ไม่ให้จิตใจของตนเองตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส คือความโลภ ความโกรธและความหลง ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้จิตใจของตนคิดไปในทางชั่ว ทางบาป ทางทุจริต และที่ว่า ประเสริฐนั้น ก็คือการชนะจิตใจตนเองประเสริฐกว่าอย่างอื่น เพราะการชนะคนอื่นแม้ ๑๐๐ คน ก็หาประเสริฐเท่าการชนะตนเพียงครั้งเดียว

๓. ตั้งเกณฑ์อธิบาย หมายถึงการอธิบายจะต้องมีหลักเกณฑ์ อธิบายถึงผลดีผลเสียซึ่งจะเป็นเครื่องชี้ชัดลงไปให้เห็นว่า การชนะภายนอก เช่น ชนะคนตั้ง ๑๐๐ คน นั้นเป็นของไม่แน่นอน ภายหลังอาจจะกลับเป็นคนแพ้ได้ ส่วนการชนะตนเองนั้นเป็นการ ชนะโดยเด็ดขาด ชนะแล้วไม่กลับแพ้อีก

การแต่งกระทำธรรม มี ๒ แบบ คือ

๑. การแต่งแบบตีวง คือ การพรรณนาความไปก่อนแล้วจึง หวนเข้าเนื้อหาของกระทำธรรมนั้นๆ กล่าวคือ การแต่งกระทำแบบอธิบาย เริ่มต้นจากจุดอื่นซึ่งห่างไกลให้มีความสัมพันธ์เนื่องกันเข้า ไปเป็นขั้นเป็นตอนก่อนหลังตามลำดับ จนกลมกลืนกับกระทำตั้งแล้ว จึงอธิบายธรรมหรือกระทำนั้น ยกเหตุผลอุปมาสาธกและเชื่อมกระทำอื่นมารับให้สมกับข้อความอธิบายนั้น มากหรือน้อยตามกำหนดของสนามหลวงที่ได้บังคับไว้ในชั้นนั้นๆ (ธรรมศึกษา

ตรี, โท, เอก) แล้วสรุปความ

๒. การแต่งแบบตั้งวง คือการอธิบายความหมายของธรรมะก่อนแล้วจึงขยายความออกไป กล่าวคือการอธิบายตรงจุดธรรมะที่เป็นกระตุ้ตั้ง ไม่ต้องมีลีลาหรือว่าร้ายรำให้ยืดยาว พอเข้าถึงจุดก็อธิบายต่อไปเหมือนกับแบบตั้งวงนั่นเอง ผิดกันบ้างก็เฉพาะแบบตั้งวงต้องเริ่มจากจุดอื่นเข้ามาเท่านั้น

การใช้ภาษา

ในการเขียนภาษาเรียงความ ผู้เขียนจะต้องพิถีพิถันการใช้ภาษาให้มาก ภาษาที่จะใช้ต้องเป็นภาษาเขียนเท่านั้น ไม่เขียนด้วยภาษาพูด ซึ่งพอสรุปเพื่อจำง่าย ๆ คือ

๑. ต้องใช้ภาษาเขียนที่ถูกต้อง
๒. ไม่ใช้ภาษาตลาด ภาษาแสลง ภาษาคำฉวน
๓. ไม่ใช้ภาษาพื้นเมือง หรือภาษาถิ่น
๔. ไม่ใช้ภาษาต่างประเทศปนภาษาไทย

ตัวอย่างของคำอารัมภบทในการแต่งกระทู้

- บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาสิต ที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบต่อไป

- บัดนี้จักอธิบายขยายเนื้อความแห่งกระทู้ธรรมที่ได้ตั้งเป็นอุทเทสไว้ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการศึกษาและปฏิบัติของท่านพุทธมามกะ ผู้ฝึกฝนในธุระทั้ง ๒ ประการในศาสนา คือ คันถธุระและวิปัสสนาธุระ อันเป็นกิจที่จะต้องกระทำในพระพุทฺธ-ศาสนา เพื่อมุ่งประกอบตนและผู้อื่น ให้ได้ประสบสิ่งที่ตนปรารถนา เป็นลำดับต่อไป

ตัวอย่างของคำพูดก่อนกล่าวอ้างสุภาสิตอื่นมาเชื่อม

๑. สมด้วยธรรมภาสิตที่มาใน.....ความว่า
๒. สมด้วยความแห่งคาถาประพันธ์พุทธภาสิต ที่มาในความว่า

ตัวอย่างของคำขึ้นต้นตอนสรุป

๑. สรุปความว่า.....
๒. รวมความว่า.....
๓. ประมวลความว่า.....

แบบฟอร์มการเขียนวิชาเรียงความแก่กระทู้ธรรม

นักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี

(กระทู้ตั้ง)๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

(คำแปลกระทู้ตั้ง)๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมเนียมปฏิบัติ ที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางแห่งการ
ประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า.....

.....

.....

.....

.....นี้สมด้วยธรรมเนียมปฏิบัติที่มาใน.....ว่า

(กระทู้รับ)๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

(คำแปลกระทู้รับ)๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

อธิบายความว่า.....

.....

.....

.....

สรุปความว่า.....

.....

.....

.....สมด้วยธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นว่า

(กระทู้ตั้ง)๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

(คำแปลกระทู้ตั้ง)๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

ดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

สำหรับนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี ต้องเขียนให้ได้อย่างน้อย ๒ หน้า (เว้นบรรทัด)

โครงร่าง

หลักการแต่ง

๑. กระทู้ตั้ง

๑. ตีความหมาย

๒. อารัมภบท

๒. ขยายความ

๓. เนื้อเรื่อง

๓. ตั้งเกณฑ์อธิบาย ผลดี - ผลเสีย

๔. กระจุกไว้ ๑ กระจุก

๕. บทสรุป